Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

6. aprill 2017*

Riigiabi — Meretransport — Avaliku teenuse hüvitis — Kapitali suurendamine — Otsus, millega abi tunnistatakse siseturuga kokkusobimatuks ja kohustatakse see tagasi nõudma — Hageja likvideerimine — Kohtumenetlusteovõime — Põhjendatud huvi säilimine — Kohtulahendi tegemise vajaduse säilimine — Mõiste „abi“ — Üldist majandushuvi pakkuv teenus — Eraõigusliku investori kriteerium — Ilmne hindamisviga — Õigusnormi rikkumine — Õigusvastasuse väide — Põhjendamiskohustus — Kaitseõigused — Otsus 2011/21/EL — Suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta — Liidu raamistik riigiabi jaoks, mida antakse avalike teenuste eest makstava hüvitisena — Kohtuotsus Altmark

Kohtuasjas T-220/14,

Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA, asukoht Cagliari (Itaalia), esindajad: advokaadid G. M. Roberti, G. Bellitti ja I. Perego,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: G. Conte, D. Grespan, ja A. Bouchagiar,

kostja,

keda toetab

Compagnia Italiana di Navigazione SpA, asukoht Napoli (Itaalia), esindajad: esialgu advokaadid F. Sciaudone, R. Sciaudone, D. Fioretti ja A. Neri, hiljem advokaadid M. Merola, B. Carnevale ja M. Toniolo,

menetlusse astuja,

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue tühistada komisjoni 22. jaanuari 2014. aasta otsus C(2013) 9101 final, mis käsitleb riigiabimeetmeid SA.32014 (2011/C), SA.32015 (2011/C), SA.32016 (2011/C), mida Sardiinia maakond Saremari kasuks rakendas, osas, milles selle otsusega kvalifitseeriti avaliku teenuse hüvitamise meede ja kapitali suurendamine riigiabiks ning tunnistati need meetmed siseturuga kokkusobimatuks ja kohustati seda abi tagasi nõudma,

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: president D. Gratsias (ettekandja), kohtunikud M. Kancheva ja N. Półtorak,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 20. juuli 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse [1]

[…]

Õiguslik käsitlus

1. Saremari kohtumenetlusteovõime

43 Kõigepealt tuleneb selgitustest, mille pooled Üldkohtule 11. ja 29. juulil 2016 andsid, et kuna Saremaril ei olnud võimalik osa talle juba antud vaidlusalust abi tagasi maksta, siis palus ta algatada tema likvideerimiseks ennetava kompromissi menetluse ja Tribunale di Cagliari (Cagliari esimese astme kohus) rahuldas tema taotluse 22. juulil 2015. Saremar oli oma tegevuse lõpetanud 31. märtsil 2016 ja tema suhtes oli likvideerimismenetlus lõppjärgus, kuna kõigi eelisõigusega võlausaldajate nõuded olid rahuldatud ja järgmisesse kuusse oli kavandatud esimene sisuline jaotamine tagamata nõuetega võlausaldajate vahel.

44 Siseriiklikus õiguses kehtivate menetlusnormide kohaselt võib aga likvideerimisel olev äriühing kaotada oma kohtumenetlusteovõime, vähemalt iseenese nimel. Lisaks väidab hageja ise, et Itaalia õiguses võib see olla nii. Kohtuistungil ja oma 29. juuli 2016. aasta kirjas väitis komisjon tõesti vaid seda, et hageja suhtes likvideerimismenetluse algatamine seab tema põhjendatud huvi kahtluse alla, mitte aga seda, et likvideerimismenetluse algatamine seab tema kohtumenetlusteovõime kahtluse alla. Kuna aga hageja kohtumenetlusteovõime võimalik kaotamine muudab küsimuse tema põhjendatud huvist sisutühjaks, siis tuleb kontrollida, kas ta säilitas selle teovõime kohtumenetluse ajaks.

45 Kuigi Euroopa Kohus on juba leidnud, et ELTL artikli 263 neljandas lõigus toodud mõiste „juriidiline isik“ ei pruugi kokku langeda liikmesriikides erinevates õiguskordades sisalduvate mõistetega, tuleneb kohtupraktikast siiski, et see mõiste eeldab liikmesriigi või kolmanda riigi õiguse alusel asutatud juriidilise isiku staatuse olemasolu ja (vt selle kohta kohtuotsused, 20.3.1959, Nold *vs.* Ülemamet, 18/57, EU:C:1959:6; 28.10.1982, Groupement des Agences de voyages *vs.* komisjon, 135/81, EU:C:1982:371, punkt 10; 18.1.2007, PKK ja KNK *vs.* nõukogu, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punkt 114, ja kohtumäärus 24.11.2009, Landtag Schleswig-Holstein *vs.* komisjon, C-281/08 P, ei avaldata, EU:C:2009:728, punkt 22). Seega vaid erakorralistel asjaoludel, eelkõige kui seda nõuab vajadus tagada tulemuslik õiguskaitse, võib lubada sellise üksuse hagi vastuvõetavust, kellel konkreetse siseriikliku õiguse kohaselt ei ole kohtumenetlusteovõimet (vt selle kohta kohtuotsus, 18.1.2007, PKK ja KNK *vs.* nõukogu, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punktid 109–114). Lisaks peab kohtumenetlusteovõime säilima menetluse ajal (vt selle kohta 20.9.2007, Salvat père & fils jt *vs.* komisjon, T-136/05, EU:T:2007:295, punktid 25–27, ja 21.3.2012, Marine Harvest Norway ja Alsaker Fjordbruk *vs.* nõukogu, T-113/06, ei avaldata, EU:T:2012:135, punktid 27–29). Juriidilise isiku staatuse ja kohtumenetlusteovõime olemasolu tuleb analüüsida asjassepuutuva siseriikliku õiguse alusel (kohtuotsus, 27.11.1984, Bensider jt *vs.* komisjon, 50/84, EU:C:1984:365, punkt 7, ja kohtumäärus, 3.4.2008, Landtag Schleswig-Holstein *vs.* komisjon, T-236/06, EU:T:2008:91, punkt 22).

1 — Esitatud on üksnes käesoleva kohtuotsuse punktid, mille avaldamist peab Üldkohus otstarbekaks.

46 Käesolevas asjas selgub Saremari 29. juuli 2016. aasta kirjast, et Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus, Itaalia) kohtupraktika kohaselt säilitab äriühing, kelle suhtes on algatatud ennetava kompromissi menetlus, õiguse esitada ise oma hagi ja osaleda kohtumenetlustes, et oma vara kaitsta. Hageja on sellele kirjale lisanud ka kohtutäituri 26. juuli 2016. aasta kirja, mis tõendab, et tema nõukogu volitus on käesoleva hagi raames ikka kehtiv. Järelikult tuleb asuda seisukohale, et vaatama sellele, et Saremari suhtes on algatatud likvideerimismenetlus, ei ole ta kohtumenetluse ajal oma kohtumenetlusteovõimet kaotanud.

2. Komisjoni väide, et kohtulahendi tegemise vajadus on ära langenud

47 Komisjon väidab, et Saremari käimasoleva likvideerimise tõttu on tema põhjendatud huvi kohtumenetluse käigus ära langenud. Ta märgib sellega seoses, et Saremari likvideerimismenetlus on lõppjärgus ning see võib lõppeda enne käesoleva kohtuotsuse kuulutamist. Nagu ka hageja ise olevat möönnud, ei saa ta oma majandustegevust enam jätkata isegi siis, kui vaidlustatud otsus tühistatakse ja tema ise selle tõttu abi tagasimaksmise kohustusest vabaneb. Lõpuks on Saremari võlausaldajate huvi selle vastu, et vaidlusalune abisumma oleks selle äriühingu kohustuste hulgast välja jäetud, eraldiseisev huvist tema tegevuse jätkumise vastu. Komisjon märgib kokkuvõtteks, et sellisest põhjendatud huvi puudumisest tingitult peaks Üldkohus otsustama, et käesolevas asjas on kohtuotsuse tegemise vajadus ära langenud.

48 Saremar väidab oma argumentides vastu, et vaidlustatud otsuse tühistamisel oleksid tema suhtes õiguslikud tagajärjed, mis väljenduksid selles, et kompromissmenetluse kohustuste osa väheneks rohkem kui 11 miljoni euro võtta, mis võimaldaks rahuldada kõik tema võlausaldajate nõuded.

49 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on põhjendatud huvi olemasolu põhiline ja primaarne tingimus iga kohtule esitatud hagi puhul (vt kohtuotsus, 17.9.2015, Mory jt *vs.* komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Selles osas tuleneb ELTL artiklist 263, et on selge vahe ühelt poolt selle artikli teises lõigus liidu institutsioonidele ja liikmesriikidele ning teiselt poolt selle artikli neljandas lõigus füüsilistele ja juriidilistele isikutele antud õigusel tühistamishagi esitada. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt pole liidu institutsioonide ja liikmesriikide kaebeõiguse teostamise tingimus niisiis ei see, et nad tõendaksid, et neil on õigus hagi esitada, ega põhjendatud huvi (vt selle koha kohtuotsus, 24.3.2011, Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt *vs.* komisjon, T-443/08 ja T-455/08, EU:T:2011:117, punkt 64, ning kohtumäärus, 19.2.2013, Provincie Groningen jt *vs.* komisjon, T-15/12 ja T-16/12, ei avaldata, EU:T:2013:74, punktid 42 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

51 Füüsiliste ja juriidiliste isikute kaebeõigus sõltub hoopis ELTL artikli 263 neljanda lõigu alusel ühelt poolt sellest, kas neil on hagi esitamise õigus, see tähendab selle sätte sõnastuse kohaselt tingimusest, et nende hagi on esitatud akti peale, mille adressaadiks nad on, või akti peale, mis puudutab neid otseselt ja isiklikult, või siis on see hagi esitatud üldkohaldatava akti peale, mis puudutab neid otseselt ega vaja rakendusmeetmeid. Teiselt poolt sõltub füüsiliste ja juriidiliste isikute kaebeõigus ka sellest, kas neil on hagi esitamise ajal põhjendatud huvi, mis on hagi esitamise õigusest eraldiseisev vastuvõetavuse tingimus. See huvi peab hagi eset arvestades olema hagi esitamise hetkeks tekkinud ning see peab säilima kuni kohtuotsuse kuulutamiseni, vastasel juhul langeb otsuse tegemise vajadus ära (vt kohtuotsus, 17.9.2015, Mory jt *vs.* komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punktid 57 ja 59–62 ning seal viidatud kohtupraktika).

52 Põhjendatud huvi olemasolu on seega avalikul huvil põhinevat küsimus, mida Üldkohus analüüsib omal algatusel hagi esitamise ajal, et kontrollida, kas hagi on vastuvõetav, või menetluse käigus, et kontrollida, kas kohtuotsuse tegemise vajadus on säilinud (vt selle kohta kohtumäärus, 24.3.2011, Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon, T-36/10, EU:T:2011:124, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Selline põhjendatud huvi eeldab, et vaidlustatud akti tühistamine võib iseenesest tekitada õiguslikke tagajärgi ja et hagi tulemusel võib selle esitanud isik saada mingit kasu (kohtuotsused, 7.6.2007, Wunenburger *vs.* komisjon, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punkt 42, ja 17.9.2015, Mory jt *vs.* komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 55). Hageja põhjendatud huvi peab olema tekkinud ja olemasolev ning see ei tohi puudutada tulevikus võib-olla tekkivat olukorda (vt kohtuotsus, 17.9.2015, Mory jt *vs.* komisjon, C-33/14 P, EU:C:2015:609, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Kõigepealt tuleb tõdeda, et käesoleva hagi puhul on eespool punktides 51–53 meenutatud vastuvõetavuse tingimused täidetud nii hageja õiguse osas hagi esitada kui ka tema põhjendatud huvi osas hagi esitamise ajal, mida komisjon ka ei vaidlusta.

55 Mis konkreetsemalt puutub põhjendatud huvisse, siis tuleb märkida, et hagi esitamise kuupäeval kahjustas vaidlustatud otsus hageja huve sellega, et komisjon tunnistas vaidlusaluse abi siseturuga kokkusobimatuks ja kohustas seda tagasi nõudma. Ainuüksi selle tõttu muutis vaidlustatud otsus selle äriühingu õiguslikku olukorda, kuna selle otsuse vastuvõtmisest alates ei olnud tal enam sellele abile õigust ning ta pidi põhimõtteliselt eeldama, et tal tuleb see tagasi maksta (vt kohtuotsus, 21.12.2011, ACEA *vs.* komisjon, C-319/09 P, ei avaldata, EU:C:2011:857, punktid 68 ja 69 ning seal viidatud kohtupraktika).

56 Tuleb tõdeda, et Saremari suhtes likvideerimismenetluse algatamine ei ole kohtumenetluse ajal seadnud kahtluse alla tema põhjendatud huvi, nagu seda on kirjeldatud eespool punktis 55.

57 Kõigepealt tuleb märkida, et vaidlustatud otsust ei ole kehtetuks ega tühiseks tunnistatud, mistõttu käesoleva hagi ese säilib (vt selle kohta kohtuotsus, 7.6.2007, Wunenburger *vs.* komisjon, C-362/05 P, EU:C:2007:322, punkt 48).

58 Vaidlustatud otsuse õiguslikud tagajärjed pole ainuüksi Saremari likvideerimise tõttu oma kehtivust kaotanud.

59 Esiteks ei ole RASil vaidlustatud otsuse tõttu ikka õigust viia läbi Saremari kapitali vaidlusalust suurendamist – nagu selgub 11. juulil 2012 toimunud Saremari aktsionäride üldkoosoleku protokollist, mis on hagile lisatud –, mistõttu ei ole nimetatud ametiasutus sellest toimingust ka komisjonile teatanud. Ükski toimiku dokument ei võimalda aga välistada võimalust, et vaidlustatud otsuse tühistamise korral kantakse seda osa vaidlusaluse kapitali suurendamisest, millele Saremaril oleks siis õigus, tema vara hulka.

60 Mis teiseks puutub vaidlusaluse abi sellesse ossa, mille RAS Saremarile juba andis, siis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et pelk asjaolu, et ettevõtja suhtes on käimas pankrotimenetlus – eelkõige siis, kui see menetlus viib ettevõtja likvideerimiseni –, ei sea abi tagastamise põhimõtet kahtluse alla. Sellisel juhul võib varasema olukorra taastamine ja ebaseaduslikult makstud abist tuleneva konkurentsimoonutuse kõrvaldamine toimuda põhimõtteliselt nii, et likvideerimisel oleva ettevõtja passivasse kantakse kõnealuse abi tagastamise kohustus (vt kohtuotsus, 1.7.2009, KG Holding jt *vs.* komisjon, T-81/07–T-83/07, EU:T:2009:237, punktid 192 ja 193 ning seal viidatud kohtupraktika). Seega tuleb vaidlusalune abi vaidlustatud otsuse tõttu kanda Saremari passivasse, nii et isegi kui oletada, et ta ei saa seda RASile tagastada, ei kuulu see tema vara hulka.

61 Järelikult tuleb märkida, et Saremari likvideerimine ei sea kahtluse alla eespool punktis 55 toodud tõdemust, et vaidlustatud otsuse tühistamine võib hagejale kasu tuua, kuna tema õiguslik olukord seoses vaidlusaluse abiga muutuks tingimata. Selle tühistamise tulemusel muutuks ka tema majanduslik olukord märgatavalt, kuna vaidlusaluse abi võiks taas kanda tema vara hulka. Lisaks tuleb tõdeda, et seda analüüsi toetab ka 13. septembri 2010. aasta kohtuotsus Kreeka jt *vs.* komisjon (T-415/05, T-416/05 ja T-423/05, EU:T:2010:386), milles Üldkohus leidis, et likvideerimisel olevad äriühingud, kes maksid nendes kohtuasjades kõne all olnud abi tagasi, säilitasid oma põhjendatud

huvi, kuna tühistamise korral oleks Kreeka Vabariik olnud kohustatud tagasi makstud summad tagastama ning need oleks kantud nende vastavates likvideerimisbilanssides vara hulka (kohtuotsus, 13.9.2010, Kreeka jt *vs.* komisjon, T-415/05, T-416/05 ja T-423/05, EU:T:2010:386, punkt 62).

62 Tuleb lisada, et Üldkohtule ei ole käesolevaks hetkeks teatatud, et Saremari likvideerimine oleks lõpetatud.

63 Kõigest eeltoodust järeldub, et Saremaril säilib käesoleva hagi suhtes põhjendatud huvi ja seega tuleb vaidlus lahendada.

[…]

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Jätta Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni ja Compagnia Italiana di Navigazione SpA kohtukulud.

Gratsias Kancheva Półtorak

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 6. aprillil 2017 Luxembourgis.

Allkirjad